

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба десертатсияи Суриева Шакармо Чоршанбиевна дар мавзуи дар мавзуи “Тарбияи ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ зимни омӯзиши “Тоҷикон”-и академик Бобоҷон Ғафуров, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01-педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

Бо дарназардошти вазъи мураккаби ҷаҳони муосир, низоъҳои мусаллаҳона дар минтақаҳои гуногуни олам, вусъат пайдо кардани терроризму ифротгароӣ тақозо мегардад, ки ба эҳсоси худогоҳиву худшиносии насли ҷавон тавсеа бахшида, ватандӯстиву ватанпарастияшон ташаккул дода шавад. Вобаста ба ин, муассисаҳои таълимиро мебояд, ки сатҳу сифати таҳсилотро баланд бардошта, дар ин раванд омӯхтани таъриху фарҳанги бостонии халқро миёни хонандагон ба роҳ монанд ва ба ин васила, дар рушди худогоҳиву худшиносии наврасону ҷавонон ва ватандӯстиву меҳанпарастии онҳо дастёб гарданд.

Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷиҳати дар руҳияи созандагони фардои дурахшони кишвар тарбият намудани насли наврас чунин таъкид менамоянд: «Бояд мафҳуми Ватан, гиромидошти он, рӯйдодҳои воқеии таърихӣ миллатро биомӯзем, бидонем ва ба фарзандонамон фаҳмонем, то ки аз гузашта ибрат бигиранд. Рӯ овардан ба таърих ва омӯзиши он маҳз барои худогоҳӣ, бедорӣ миллати мо басо ногузир аст. Ба назарам ифтихор аз гузаштаи халқу миллати худ вақте баҷову шоиста аст, ки онро донӣ, дарк кунӣ ва аз бурду бохташ огоҳ бошӣ».

Ба андешаи Роҳбари давлат камолоти инсон бе ҷаҳонбинии васеъ, бе дониши комил оид ба Ватан, ватандорӣ, таърих, гузаштаю имрӯзи кишвар ғайри имкон аст. Аз ин рӯ, ташаккули эҳсоси ватандорӣ ватанхоҳӣ, пеш аз ҳама ба дараҷаи рушди инсон рабт дорад.

Бо назардошти ин, довталаби дараҷаи илмӣ дуруст таъкид намудааст, ки дар ҳоли истиқлоли давлатӣ, тағйироти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва маънавию ахлоқии ҷомеа, зарур аст, ки афкори миллӣ, шуури миллӣ-ватандӯстии хонандагонро тақвият дода, дар ин замина ба ташаккули андешаи миллӣ, эҳёву гиромидошти забони модарӣ, таъриху фарҳанг, анъанаҳои миллӣ мусоидат кард.

Мазмуну мундариҷаи диссертатсияи Суриева Шакармо Чоршанбиевна дар мавзуи “Тарбияи ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ зимни омӯзиши “Тоҷикон”-и академик Бобочон Ғафуров, ба шиносномаи ихтисоси илмӣ 13.00.01 Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот аз ҷумла, бандҳои 3, 4, 5 мувофиқат мекунад

Муҳаққиқ бар он назар аст, ки дар замони истиқлоли давлатӣ назария ва методикаи фаъолияти педагогии омӯзгорон дар самти тарбияи ватандӯстӣ муҳим буда, тақмилу инкишофи он тақозои замон аст. Зеро тарбияи ватандӯстии хонандагон ҳамчун ҷузъи таркибии тарбияи маънавӣ, сифатҳои олии ҳештаншиносию ватандӯстии онҳоро ифода карда, дар ин замина арҷ гузоштан ба мероси ниёгон, ҳифзи арзишҳои миллӣ ва гиромӣ доштани истиқлолу ваҳдати миллӣ, ҷойгоҳи муътабари рамзҳои давлатиро ба онҳо меомӯзонад.

Андешаҳои зикршуда гувоҳи онанд, ки мавзуи барои таҳқиқоти диссертатсионӣ интихобнамудаи унвонҷӯй Суриева Шакармо дар шароити муосир муҳим буда, дар заминаи омӯзиши осори ниёгон, таъриху фарҳанги миллӣ ташаккули тарбияи ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумиро пешниҳод менамояд.

Асари бунёдии академик Бобочон Ғафуров “Тоҷикон”, ки чун осори гаронмоя дар тарбияи ватандӯстии насли ҷавон ба шумор меравад ва ба андешаи Президенти ҷумҳурӣ Эмомалӣ Раҳмон ҳамчун шиносномаи миллати тоҷик дар ташаккули худшиносии миллӣ ва рушди тафаккури таърихӣ тоҷикон доништа мешавад, насли наврасро мебояд гузаштaro ба

нигоҳи хирадмандона ва муҳаббати поки ватандорӣ омӯзанд, то ояндаи дурахшони худ ва миллатро таъмин созанд.

Унвонҷӯ Суриева Шакармо дар таҳқиқоти илмӣ хеш, таҳлилу таҳқиқи проблемаҳои муҳиммеро вобаста ба мавзуи диссертасия ба нақша гирифта, бо омӯзиши амиқи адабиёт, сарчашмаҳои илмӣ, истифодаи роҳу восита ва шаклҳои муосиру муассирро дар тарбияи ватандӯстии хонандагон дар заминаи омӯзиши асари бунёдии “Тоҷикон”-и академик Бобочон Ғафуров ҳамчун масъалаи педагогӣ ва раваншиносӣ, муайян кардааст ва бо гузаронидани озмоишҳои педагогӣ ба **навгонҳои илмӣ** зерин дастёб шудааст. Аз ҷумла, мавқеи асари бунёдии “Тоҷикон”-и Бобочон Ғафуровро ҳамчун воситаи тарбияи ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ аз ҷиҳати назариявӣ амалӣ асоснок карда, модели педагогии ташаккули сифатҳои ватандӯстии хонандагон ва барномаи озмоишии махсуси омӯзиши «Тоҷикон»-и академик Бобочон Ғафуровро таҳия ва дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мавриди таҷрибаи педагогӣ қарор додааст. Ҳамчунин, бо ба роҳ мондани омӯзиши китоби “Тоҷикон”-и Бобочон Ғафуров фаъолиятҳои тарбиявӣ беруназсинфӣ, хусусият, методу восита ва намудҳои тарбияи ватандӯстии хонандагонро дар шароити муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ муайян кардаву роҳҳои ташаккули ҳудогоҳиву ҳудушиносии хонандагон ва тарбияи ҳисси амиқи ватанпарварӣ, муҳаббат ба Ватанро ба омӯзгорон пешниҳод намудааст.

Навгонҳои илмӣ таҳқиқот асоси илмиву воқеӣ дошта, баҳсангез нестанд. Зеро таҳлилу баррасии таҳқиқоти диссертатсионӣ, натиҷаи корҳои озмоишӣ, хулосаи бобҳо, хулосаҳои умумӣ ва тавсияҳои методии пешниҳодшударо собит месозанд.

Диссертатсия аз 3 боб, 9 зербоб, 4 ҷадвал ва 2 диаграмма иборат буда, 168 саҳифаро дар бар мегирад.

Дар муқаддима муҳим будани мавзуи таҳқиқот, дараҷаи коркарди он, заминаҳои методологӣ, баррасӣ шуда, мақсад, объект, предмет ва вазифаву

фарзияҳои таҳқиқот, навгонҳои илмӣ, аҳамияти амалии таҳқиқот муайян гардидаанд.

Мавриди зикр аст, ки таҳқиқоти Суриева Шакармо аз арзиши илмиву аҳамияти амиқи назариявӣ амалӣ бархурдор буда, дар он масъалаҳои муҳими ташаккули тарбияи ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ зимни омӯзиши таъриху фарҳанги гузаштагон бо назардошти талаботи ҷаҳони муосир ошкор ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок карда шудаанд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки унвонҷӯ зимни таҳқиқи мавзӯи мавқеи асари “Тоҷикон”-и академик Бобоҷон Ғафуровро дар тарбияи ватандӯстии хонандагон муайян ва шароитҳои педагогӣ воситаҳои ташаккули тарбияи ватандӯстиро равшан кардааст. Пас аз баргузориҳои озмоишҳои педагогӣ доктараб ҷойгоҳи асари “Тоҷикон”-и академик Бобоҷон Ғафуров дар тарбияи ватандӯстии нишон додааст. Натиҷаҳои таҳқиқотро метавон дар таҷрибаи амалии омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мавриди истифода қарор дод.

Аз ин дидгоҳ, месазад, ки таҳқиқоти мавриди баррасиро муҳраму саривақтӣ ва дархӯри ниёзҳои таҳсилоти миёнаи умумии кишвар арзёбӣ намоем.

Дар боби якуми диссертатсия, ки “Асосҳои назариявӣ-методологии тарбияи ватандӯстии хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ” муайян шуда, унвонҷӯ бо баррасии масъалаи мазмуни тарбияи ватандӯстӣ ҳадаф ва вазифаҳои он дар раванди таҳсилоти муосир равшан кардааст, ки “барои донишҷӯи назария ва амалии тарбия ҳамчунин усули муосири тарбияи ватандӯстӣ ҳар як омӯзгорро мебарояд, бештар ба омӯзиши таъриху фарҳанги гузаштаи халқи тоҷик таваҷҷуҳ намуда, бо ин роҳ, дар замири шогирдон меҳри Ватан, ифтихор намудан аз Ватани хешро парвариш диҳад”. Диссертант зимни озмоиши муқаррарнамоӣ ошкор намудааст, ки фаъолияти педагогии омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар самти омӯзиши асари “Тоҷикон”-и академик Бобоҷон

Ғафуров нокифоя мебошад. Ва вобаста ба ин, ба омӯзгорон тавсияҳои муносиру судманд пешниҳод кардааст.

Боби дуюми диссертатсия, ки “Тоҷикон”-и академик Бобочон Ғафуров ҳамчун осори гаронмоя дар тарбияи ватандӯстии насли наврас” унвон шудааст, муҳаққиқ таърихи нашр, мазмуни асосии ҷаслҳои китоб, мавқеи асари мазкурро тар ташаккули тарбияи ватандӯстии наврасону ҷавонон баррасӣ намуда, бо мавриди таҷрибаи педагогӣ қарор додани модели ташаккули тарбияи ватандӯстии хонандагонии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, сатҳи рушди сифатҳои ватандӯстии хонандагонро муайян кардааст. Дар робита ба ин, таъкид менамояд, ки асари мазкур худшиносии ҳудогоҳии миллии хонандагонро инкишоф дода, арзишҳои инсониву умумибашарию ба онҳо меомӯзонад ва ба камолоти маънавияю шахрвандӣ мерасонад;

Дар боби сеюми диссертатсия, ки “Роҳу усул ва воситаҳои тарбияи ватандӯстии хонандагон дар заминаи омӯзиши “Тоҷикон”-и академик Бобочон Ғафуров” интиҳоб гардидааст, натиҷаҳои диссертатсия ва озмоишҳои баргузорнамудаи диссертант Суриева Шакармо, ҳамчунин ҳулосаву тавсияҳои методии коркарднамудаи ӯ бозгӯии онанд, ки муаллифи рисола ба мақсад ноил шуда, вазифаҳои дар назди таҳқиқот гузошташро ҳаллу ҷасл ва дурустии ғарзияи илмии пешниҳодкардаашро дар амал тасдиқ кардааст.

Асоснокӣ ва эътимоднокии ҳулосаҳо ва тавсияҳои диссертатсия:

Ҳулосаҳои назариявӣ ва тавсияҳои амалӣ тибқи муқаррароти аввалияи назариявӣ; мантиқӣ-илмӣ тадқиқи масъала тавассути интиҳоби методҳои ба предмет, ҳадаф ва вазифаҳои тадқиқот муносиб, давомнокии кори таҷрибавию озмоишӣ, таҳлили бонизомии натиҷаи ҷавобҳои иштирокчиёни тадқиқот ба даст омадаанд.

Яке аз самтҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ мазкур дар он аст, ки муаллифи рисола масъалаи тарбияи ватандӯстӣ роҳҳои ташаккули онро ҳам аз дидгоҳи олимону пажӯҳишгарони варзидаи ватанӣ ва ҳам аз таҷрибаи муҳаққиқони хориҷӣ ҳаматарафа омӯхта, таҳлил ва баррасӣ

намудааст. Натиҷаҳои таҳқиқоти анҷомдодаи худро дар шакли хулосаҳо ва тавсияҳои методӣ омода ва пешниҳоди омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ кардааст. Барои исботи андешаҳои худ аз осори илмии олимон, мутафаккирон, муаррихон ва адабиётшиносони маъруфи гузаштаву муосири тоҷик, хориҷи кишвар андешаву мулоҳизаҳои хеле зиёду арзишмандро далел овардааст, ки дурустиву эътимоднокии навгонии илмӣ, натиҷаҳои таҳқиқот ва хулосаву тавсияҳои пешниҳодкардаи муаллифро боз ҳам возеҳтар собит менамоянд.

Дастовардҳои таҳқиқот бо таъя ба методологияи илмӣ, манбаъҳои гуногуни иттилооти методӣ, педагогӣ, психологӣ, таҳлилу таърифи бисёрсатҳаи мафҳумҳои асосӣ, истифодаи мақсадноки методҳои ҳамдигарро мукамалкунандаи таҳқиқотӣ, таҷрибаи шахсии ҳуди муаллиф ҳамчун унвонҷӯи Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, ки ба ҳадаф, предмет, вазифа ва мантиқи таҳқиқот мувофиқанд, таъмин карда шуданд.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар конференсияҳои илмӣ-амалии ҳарсолаи олимон ва омӯзгорон, машваратҳои августии омӯзгорон, ҷаласаҳои кафедраи педагогика ва психологияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ, Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров, Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон баррасӣ гардидаанд ва дар амалияи фаъолияти муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии ҷумҳурӣ татбиқ карда шуданд.

Арзиши илмӣ, амалии таҳқиқот дар навгони илмӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот инъикос гардида, тавсияҳои методии таҳия ва пешниҳодшуда ба ташаккули худогоҳиву худшиносии миллӣ ва тарбияи ватандӯстии хонандагон мусоидат хоҳанд кард.

Натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 1 дастур бо номи “Бозтоби эҳсоси

ватандорию ватандӯстӣ дар омӯзаҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, пажӯҳишҳои академик Бобочон Ғафуров ва осори ниёгон” ва 1 барномаи озмоишии махсуси омӯзиши асари бунёдии “Тоҷикон” -и Бобочон Ғафуров дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ инъикос ёфтаанд.

Диссертатсия ва автореферат дар робита ба талаботи дастурамал оид ба тартиби ба расмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводди илмӣ (фармони раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493) омода карда шуда, мақолаҳои илмӣ нашрнамудаи муҳаққиқ пурра мазмунӣ рисолаҳо инъикос мекунад.

Дастовардҳои илмӣ, эътимоднокӣ, хулосаву тавсияҳои диссертатсионӣ тибқи талаботи Дастурамали Комиссияи олии аттестатсионӣ муайян шуда, аз ҷиҳати илмӣ-методӣ асоснок гардидаанд ва фарогири тавсия, пешниҳодҳои назариявӣ амалӣ, 4 ҷадвал ва 2 диаграмма мебошад.

Матни диссертатсия тибқи муқаррароти Дастурамали Комиссияи олии аттестатсионӣ оммафаҳму раво ба забони тоҷикӣ, мурағбат шуда, тартиби таҳия, ҷобаҷогузори қисмҳои алоҳидаи он риоя ва робитаи мантиқӣ муттасил таъмин гардидааст. Доир ба ҳар як боб ва умуман ба рисола хулосаҳои возеҳу равшан пешниҳод шудааст.

Автореферат баёнгари мазмунӣ асосии диссертатсия буда, ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ шудааст ҷавобгӯ мебошад.

Эрод ба таҳқиқоти диссертатсионӣ:

Дар баробари дастовардҳои муҳими илмӣ амалӣ, ки зикр гардиданд, диссертатсия ва автореферати он аз камбудҳо низ ҳолӣ нестанд, ки ёдрас намудани онҳо барои тақмили минбаъдаи диссертатсия аз манфиат ҳолӣ нахоҳад буд. Масалан:

1. Муаллиф дар диссертатсия метод, восита ва шаклҳои тарбияи ватандӯстии хонандагонро зимни омӯзиши асари бунёдии Бобочон Ғафуров

“Тоҷикон” аз нигоҳи илмӣ асоснонок карда, ба ин васила, собит намудааст, ки агар насли ҷавон аз таъриху фарҳанги гузаштаи худ ва қаҳрамоноҳи фарзандони фарзонаи миллат дар роҳи ватандорию ҳифзу марзи буми аҷдодӣ огаҳӣ надошта бошад, ҳеҷ гоҳ ӯ худогоҳу худшинос ва ватандӯсту меҳанпараст шуда наметавонад. Дар ҳамин росто, тавсия медиҳем, ки хуб мешавад, агар муҳаққиқ ин методу восита ва шаклҳои тарбияи ватандӯстиро дар шакли дастури пешниҳоди омӯзгорону муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ гардонад.

2. Унвонҷӯ дар раванди таҳқиқот нав кардани мазмуну шаклҳои тарбияи ватандӯстӣ ва ба талаботи имрӯзаи ҷомеа мувофиқ гардондани мақсаду вазифаҳо, бартараф намудани бетафовутию бегонапарастӣ миёни наврасону ҷавонон, роҳҳои баланд бардоштани ҳиссиёт ва шуури миллий ва тарбияи хонандагон дар рӯҳияи худогоҳию худшиносӣ ва ватандӯстию меҳанпарастиро пешниҳод кардааст. Хуб мешуд, агар муаллиф ин ҷо як барномаи таълимии омӯзиши асари “Тоҷикон”-и академик Бобоҷон Ғафуровро барои курсҳои тақмили ихтисос таҳия ва пешниҳод мекард то ки омӯзгорон ба ин восита тавонанд, ба роҳу усули омӯзиши асари мазкур дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ шинос шаванд, ки ин арзиши илмиву амалии тадқиқотро бештар менамояд.

3. Дар матни диссертатсия ва автореферат баъзе ғалатҳои техникӣ имлоӣ роҳ ёфтаанд, ки таҳриру ислоҳи онҳо ба манфиати кор хоҳад буд.

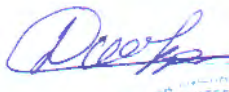
Тазаккур медиҳем, ки камбӯдҳои зикршуда ба ҳеҷ вачҳ арзиши илмиву амалии диссертатсияро кам намеkunанд.

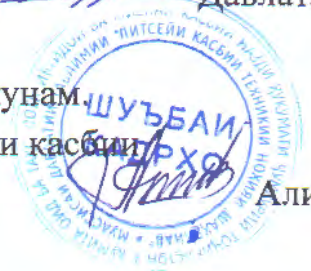
ХУЛОСАИ ҶАМЪБАСТӢ

1. Диссертатсияи Суриева Шакармо Чоршанбиевна кори аз ҷониби муаллиф мустақилона ба итмомрасондаи илмӣ-тадқиқотӣ маҳсуб ёфта, дар сатҳи хуби илмӣ иҷро гардидааст.

2. Довталаби дараҷаи илмӣ ба ҳадафи муайянкардааш расида, натиҷаи озмоишҳояш дурустии фарзияи таҳқиқотро исбот менамояд.

3.Диссертатсияи Суриева Шакармо Чоршанбиевна дар мавзуи “Тарбияи ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ зимни омӯзиши “Тоҷикон”-и академик Бобочон Ғафуров, ки барои Ҳимоя ва дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01-Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст, ба талаботи Низомнома оид ба Шурои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 ва дар таҳрири нави он №295 аз 26.06.2023 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01-Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Муқарризи расмӣ, доктори
илмҳои педагогӣ, профессор,
директори МДТ “Литсейи
касбии техникаи ноҳияи Шаҳринав” Давлатзода Ҷ.
22.01.2026.

Имзои Давлатзода Чамиларо тасдиқ мекунам.
Мудирӣ шуъбаи кадрҳои МДТ “Литсейи касбии
техникаи ноҳияи Шаҳринав” Алиева С.

Маълумот барои тамос:

Суроға: 737450. Ҷумҳурии Тоҷикистон, ноҳияи Шаҳринав, шаҳраки
Мирзо Турсунзода, кӯчаи Ч.Уразов 14
Тел: 907 95 0635; 934 19 60 65, E-mail: lkt.shakhrinav@mail.ru